

В історії нашого краю стало менше невідомих сторінок

Нещодавно видавництво «Волинські обереги» випустило в світ доповнену історико-краєзнавчу повість «Минувшина Рівненщини – далека і близька». Її автор, журналіст, колишній працівник архівних установ обласного центру Чеслав Хитрий, не лише розширив рамки твору, але й доповнив написане невідомими даними, новими фактами.

Краєзнавець поставив за мету допомогти читачеві збагнути, осмислити важливі події, проблеми нашої минувшини, спонукати мислити. Адже сповідував настанову видатного українського вченого і письменника Миколи Костомарова, який заповідав, що «правдива любов історика до своєї Вітчизни може виявлятися лише в суворій повазі до правди».

Занурюючись у історію краю, невтомний дослідник знову взяв у союзники дещо незвичного «партнера» – матеріали архівів, публікації та праці польських авторів, що донедавна нехтувались панівною ідеологією. Це засвідчує і ґрунтовна історико-краєзнавча розповідь про село Малинськ Березнівського району, вміщена в цьогогорічному виданні повісті.

Спершу населений пункт неподалік ріки Язвинки, притоки Горині, йменувався «Урочище Коза». Подейкують, ніби в далекі часи, за легендою, тут було знайдено в багні козу (себто сарну), врятовано і випущено на волю. А ще є твердження, ніби залізничну станцію і саме село заснували в урочищі Малинному, де були зарості малини. Власне, поселення біля Яринівського роз'їзду виникло на початку ХХ століття; з 1907-го носить назву Малинськ. Його історію можемо прослідкувати за польським щоквартальником «Волинь ближій» від 2009 року. Виявляється, життєдіяльність поселення нерозривно пов'язана з будівництвом залізничної колії Рівне – Вільно, завершеним тут у 1905-му. Отож навколо станції за десять літ виросло ціле робітничє селище.

А назву станції дав імператор Микола Другий під час свого інавгураційного переїзду в 1905 році спеціальним потягом по новозбудованій заліз-

ничній колії. Дав на честь прізвища дружини польського прикордонного магната Малинського, через маєтності якого пролягла магістраль. Так всеросійський самодержець пошанував надзвичайну красу жінки.

Тоді ж у селі почали діяти два лісопильні підприємства, власником одного з яких був і згаданий вище Малинський. Коли постала потреба в робочій силі, питання вирішили просто: надіслали сюди арештантів – учасників революційних подій у Варшаві, Лодзі, Мінську, Петербурзі, Ризі, Харкові, Києві. Були серед них люди різних політичних уподобань, переважно атеїсти. Потім звели смолярню, лісопильний завод, кілька бараків житлово-господарських будівель, магазинів...

Отак сформувалось поселення, котре невдовзі стало відоме в Європі завдяки потужним лісопильним підприємствам і ось уже більш як вік існує на мапі нашого регіону. А був цей вік вельми неспокійним. Перша світова війна – село спалили, а людей вивезли вглиб України, до Херсона, звідки лише через кілька літ вони повернулися додому. Мінялися влади, наче карти в колоді. Займали село німецькі окупанти (1918 р.), потім підрозділи отамана Петлюри, польські війська (1919 р.), заго-ни Червоної Армії (1920 р.). У скорому часі за 50 кілометрів від нього проліг державний кордон між Польщею та СРСР.

Вийшов населений пункт із Першої світової війни знищеним і незлюдним, та з часом піднявся з колін. Залізнична станція стала центром культурного життя, що пізніше перемістився в місцеву загальноосвітню школу. У ній підібралися чудові педагоги. Візьмемо хоча б Міхала Альберта. Чоловік не лише опікувався навчальним процесом, але й дбав про харцерство, організу-

вав народний університет, а його дружина пані Ядвіга вела театральний гурток, організувала струнний оркестр. Недарма тодішня влада відзначила директора школи Золотим хрестом заслуги. До речі, поляк за національністю, директор чимало робив, аби освіту отримували українці, росіяни, євреї (маються на увазі діти).

А потім настали доленосні події 1939-го та німецько-советської війни. До них змонтовано потужні фортифікаційні укріплення (рештки так званих «бон» побачите ще й нині), створюються два великі польські комплекси казарм, де розмістились польські підрозділи для охорони цих фортифікацій... Всіх євреїв вивезли і знищили в гетто гмінного містечка Березне... Партизани під орудою Сидора Ковпака не минали села, де заготовляли продукти харчування... Нацисти розстріляли не лише юдеїв, але й 198 представників інших національностей. Коли прийшло визволення від тимчасової німецької окупації, поляки виїхали на свою маленьку батьківщину...

Ось така історія рядового поселення, мешканці якого пережили найрізноманітніші біди, та ніколи не втрачали віри в світле завтра. І в цьому ще раз переконався пан Чеслав, побувавши в земляків (його батьки мешкали на хуторі Панів, що між Малинськом і Яринівкою. І хоч «Минувшина Рівненщини – далека і близька» вийшла накладом лише 500 примірників, гість знайшов за можливе подарувати 10 книг шкільному історико-краєзнавчому музеєві. Відбулася щира розмова небайдужих про нашу далеку й недалеку минувшину, передумови кращого завтра вільної незалежної Української держави.

Цікава деталь: присутні на зустрічі з краєзнавцем педагоги зауважили, що більшість матеріалу, вміщеного в нарисі, була невідомою для них, а тепер стане хорошою підмогою їм у роботі з юніями.